

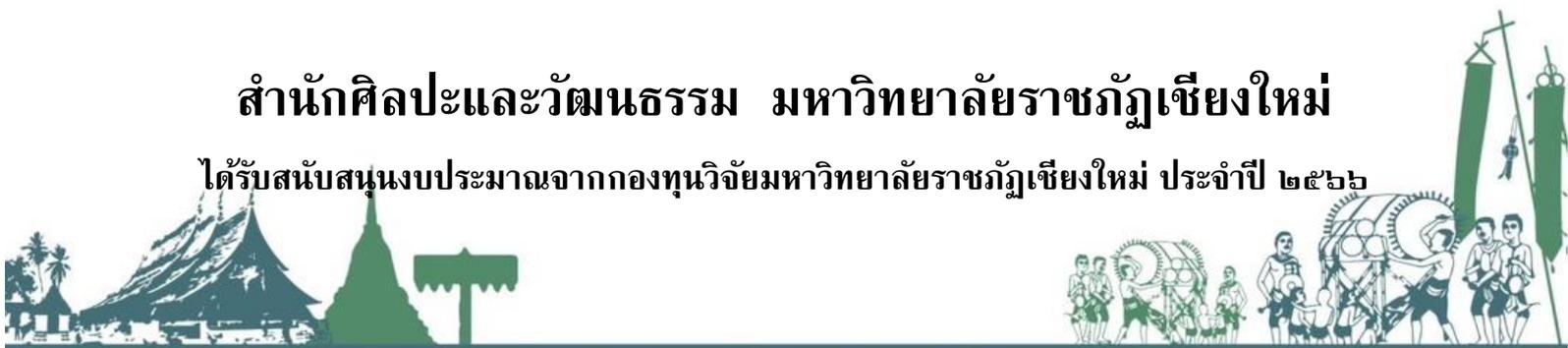

แบบฝึกเขียนตัวอักษร แบบฝึกเขียนตัวอักษรล้านนา

โดย ภาวัต ณ สิงห์ทร
นักวิชาการวัฒนธรรม

สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๖๖

คำนำ

หนังสือแบบฝึกเขียนตัวอักษรธัมม์ล้านนา เล่มนี้ จัดทำขึ้นจากผลงานโครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงใหม่ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาภาษาล้านนา โดยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ มีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ ประกอบการเรียนอักษรธัมม์ล้านนาให้กับผู้เริ่มต้นศึกษาภาษาล้านนาหรือผู้สนใจทั่วไป ในแบบฝึกเล่มนี้ ได้จัดพิมพ์โดยใช้รูปแบบตัวอักษรธัมม์ล้านนาฟอนต์ LN-CMRU๙๕ เป็นฟอนต์ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ในการสถาปนามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ครบรอบ ๙๕ ปี หากผู้ศึกษา สนใจใคร่จะเรียนรู้อักษรธัมม์ล้านนาในระดับที่สูงขึ้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาผู้รู้ช่วยอธิบาย ขยายความเพื่อให้เข้าใจอย่างแตกฉาน และเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในการศึกษาเรียนรู้ อักษรธัมม์ล้านนา

ภวัต ณ สิงห์ทร

ผู้เรียบเรียง

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทที่ ๑	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของอักษรธัมม์ล้านนา	๑
๑.๑ ประวัติความเป็นมา	๑
๑.๒ คุณค่าและความสำคัญ	๔
บทที่ ๒	๕
วิธีเขียนตัวอักษรธัมม์ล้านนา	๕
๒.๑ คำชี้แจง	๕
๒.๒ วิธีเขียนอักษรธัมม์ล้านนา	๕
๒.๓ เทียบเสียงอักษรธัมม์ล้านนา ๔๓ ตัว	๖
๒.๔ ฝึกเขียนอักษรธัมม์ล้านนา	๘
บทที่ ๓	๕๐
สระและเครื่องหมายกำกับเสียง	๕๐
๓.๑ สระ	๕๐
๓.๒ เครื่องหมายกำกับเสียง	๕๒
บทที่ ๔	๕๓
อักษรนำ อักษรควบกล้ำ และตัวสะกด	๕๓
๔.๑ อักษร ห นำ	๕๓
๔.๒ ระวัง หรือ ระโง่ง	๕๔
๔.๓ ตัวสะกด	๕๕
บทที่ ๕	๖๓
เครื่องหมาย อักษรพิเศษ และตัวเลข	๖๓
๕.๑ เครื่องหมายแทนอักษรในภาษาล้านนา	๖๓
๕.๒ อักษรพิเศษ	๖๔
๕.๓ ตัวเลข	๖๔
บทที่ ๖	๖๕
แบบฝึกหัด	๖๕
๖.๑ แบบฝึกหัดชุดที่ ๑	๖๕
๖.๒ แบบฝึกหัดชุดที่ ๒	๖๖
๖.๓ แบบฝึกหัดชุดที่ ๓	๖๗
๖.๔ แบบฝึกอ่าน (สำนวนภาษิตล้านนา)	๖๘

บรรณานุกรม

บทที่ ๑

ความเป็นมาและความสำคัญของอักษรธรรมล้านนา

๑.๑ ประวัติความเป็นมา

ภาษาล้านนาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทย โดยเฉพาะภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน นอกจากนี้ยังแพร่กระจายไปยังดินแดนใกล้เคียง เช่น อาณาจักรสิบสองปันนาในสาธารณรัฐประชาชนจีน เมืองเชียงตุง เมืองยอง ในสหภาพเมียนมาร์ และในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภาษาล้านนามีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ เป็นหลักฐานชี้ชัดที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษชาวล้านนาและอาณาจักร สมทบ พาจรทิศ และคณะ (๒๕๕๗) กล่าวว่า อาณาจักรล้านนาเริ่มก่อตั้งช่วงประมาณ พ.ศ. ๑๘๓๕ - ๒๐๑๐ โดยมีพญามังรายเป็นปฐมกษัตริย์พระองค์แรกและได้สร้างเมืองเชียงใหม่ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๘๓๕ และได้สืบต่อสันตติวงศ์มาจนถึงรัชสมัยของพระเจ้าเมกุฏิสุทธิวงศ์ ใน พ.ศ. ๒๐๙๔ - ๒๐๑๗ เมืองเชียงใหม่ได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า พ.ศ. ๑๘๒๒ - ๑๘๔๑ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช แห่งอาณาจักรสุโขทัย พระองค์ทรงรวบรวมอาณาจักรไทยจนเป็นปึกแผ่นกว้างขวาง และได้ทรงประดิษฐ์ตัวอักษรไทยขึ้นใช้ ฝ่ายทางอาณาจักรล้านนามีพี่น้องไทยเชื้อสายโยนกหรือยวน ซึ่งเป็นอาณาจักรร่วมเชื้อชาติไทยด้วยกันซึ่งก็คาดว่าช่วงเวลานี้ได้ประดิษฐ์อักษรธรรมล้านนาขึ้นมาใช้และเรียกกันต่อมาภายหลังว่า “ตัวเมือง” เพื่อใช้เขียนภาษาไทยวน ตัวอักษรชนิดนี้นอกจากจะใช้ในฝ่ายอาณาจักรและพุทธจักรล้านนาแล้ว ยังแพร่ไปสู่อาณาจักรล้านช้าง เรียกกันว่า “ตัวธรรมลาว”

ปัจจุบันนี้ตัวหนังสือล้านนามีสภาพเสมือนหนึ่งได้ตายไปแล้วเพราะไม่ได้นำมาใช้ในทางราชการ แต่เราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าตัวหนังสือชนิดนี้ครั้งหนึ่งได้เคยอำนวยประโยชน์อย่างมหาศาลแก่ชาติไทย ตัวหนังสือล้านนาจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งวัฒนธรรมไทยที่แสดงถึงวิวัฒนาการในด้านความคิด และการสร้างสรรค์อย่างพร้อมมูลของคนไทยในสมัยโบราณ และสามารถอำนวยประโยชน์ให้นักเรียน นักศึกษาที่เรียนอักษรศาสตร์ ภาษาไทย ประวัติศาสตร์ วรรณคดี และโบราณคดี (ถิ่น รัตติกาน, ๒๕๒๙) มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่บรรพบุรุษชาวล้านนาได้มอบไว้ให้แก่ลูกหลานไทยก็คือเอกสารโบราณต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นศิลาจารึก ใบลาน พับสา หรือจารึกที่ฐานพระพุทธรูปและวัสดุอื่น ๆ เช่น ไม้ อิฐ เอกสารโบราณเหล่านี้ไม่ได้มากแต่จำนวนเท่านั้นหากยังมากด้วยคุณค่าทางวิชาการ เช่น ประวัติศาสตร์ อักษรศาสตร์ ภาษาศาสตร์ มนุษยวิทยาและอักษรวิทยา เป็นต้น (กรรณิการ์ วิมลเกษม, ๒๕๓๐)

จะเห็นได้ว่า ภาษาล้านนาคือเอกลักษณ์และมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่งของชาติไทย สมควรได้รับการอนุรักษ์ส่งเสริม และเผยแพร่ให้มีการเรียนการสอนอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะเยาวชนในท้องถิ่น ล้านนาหรือภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อันจะมีผลให้เยาวชนและประชาชนเกิดภูมิคุ้มกันและมีความรู้ความเข้าใจต่อวัฒนธรรมของตน และเป็นการตอบสนองด้านการศึกษาศาสนาและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เยาวชนและประชาชนสำนึกความเป็นไทยนิยมไทยประเพณีตามเอกลักษณ์

ไทย ส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ภูมิปัญญาไทย ป้องกันการทำลายมรดกทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมของชาติ (สมเด็จพระ วิมลเกษม, ๒๕๔๗) ในอดีตการจัดการเรียนการสอนภาษาล้านนาได้จัดขึ้นเฉพาะในวัดมีการเรียนการสอนกันในหมู่ของพระสงฆ์ สามเณร เด็กวัด กล่าวคือ วัดเป็นสถาบันการศึกษาแห่งแรกที่ทำให้ความรู้กับคนในท้องถิ่น มีพระสงฆ์ หรือ หนาน (มักคนายก) ซึ่งผู้มีความรู้ด้านภาษาล้านนาและวิชาชีพต่าง ๆ เป็นครูสอน เช่น วิชาช่าง ๑๐ หมู่ อักษรศาสตร์ การแพทย์ นิติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โหราศาสตร์ เป็นต้น ใครได้เข้าไปบวชเรียนหรือเข้าไปเป็นเด็กวัด “ชะโยม” ก็จะเกิดความเชี่ยวชาญในอาชีพมากกว่าคนทั่วไป ภายหลังจึงมีประชาชนทั่วไปส่งลูกหลานเข้าไปเรียนในวัดเป็นจำนวนมาก

เมื่อกล่าวถึงวิธีการบันทึกตัวอักษรธัมม์ล้านนาแล้ว ชาวล้านนาใช้วิธีการจารลงในใบลานเขียนลงสมุดพับสา และการจารึกลงบนแผ่นศิลาหรือวัสดุชนิดอื่น เช่น ไม้ แผ่นโลหะ หนังสือตัว ศิลา พอยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไประบบการพิมพ์เริ่มมีอิทธิพลต่อสังคมชาวล้านนา วิวัฒนาการการพิมพ์อักษรธัมม์ล้านนาจึงเริ่มปรากฏชัดในสมัยเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงเชียงใหม่พระองค์ที่ ๗ (พ.ศ.๒๔๓๓) โดยท่านนายแพทย์ ซามูเอล พีเพิลส์ มิซชันนารีคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน ได้เป็นผู้คิดค้นสร้างตัวพิมพ์อักษรธัมม์ล้านนาขึ้นใช้ (สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ, ๒๕๔๒ : ๕๘๐๙) โดยมีวัตถุประสงค์สร้างตัวพิมพ์อักษรธัมม์ล้านนาเพื่อผลิตหนังสือเผยแพร่คำสอนของศาสนาคริสต์ ภายหลังอักษรธัมม์ล้านนาได้รับความนิยมน้อยลงไปเนื่องด้วยระบบการศึกษาภาคบังคับจากส่วนกลางหรือการศึกษาระดับมูลศึกษา ถิ่น รัดติกรณ กล่าวว่ สมัยพระเจ้ากาวิละวงศ์ (เจ้าหลวงกาวิละ หรือ เจ้าหนานกาวิละ) เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ได้มีการฟื้นฟูเอาตัวหนังสือไทยล้านนาหรือตัวเมืองมาใช้อีกครั้งหนึ่ง โดยนำมาใช้เป็นหนังสือราชการและกำหนดให้มีการเรียนอย่างจริงจังในวัดทั่วอาณาจักรล้านนา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งรัตนโกสินทร์ พระองค์ได้ทรงปฏิรูปการปกครองและการศึกษาทั่วประเทศ การใช้ตัวหนังสือไทยล้านนาทางราชการในล้านนาจึงเปลี่ยนเป็นตัวหนังสือไทยแบบสุโขทัยตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา (๒๕๒๙ : ๒๑) จะเห็นได้ว่าการนำเอาการศึกษาแผนใหม่ตามแบบตะวันตกเข้ามาใช้โดยการดำเนินงานของรัฐบาลซึ่งแตกต่างกับอดีตมาก การเรียนการสอนได้เน้นการเรียนการสอนโดยใช้แบบแผนจากส่วนกลางและใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาหลักทั้งการพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งสอดคล้องกับ ธเนศวร์ เจริญเมือง (๒๕๔๔) ได้กล่าวว่า พ.ศ. ๒๔๕๖ รัฐบาลสยามได้กำหนดนโยบายห้ามสอน “ตัวเมือง” ในโรงเรียนทุกแห่ง และกำหนดให้ครูและนักเรียนใช้ภาษาไทยสยามเท่านั้นในโรงเรียน และได้ห้ามคนจากสยามเรียกคนในล้านนาว่าเป็นลาว เน้นการปลูกฝังความคิดเรื่องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ นโยบายดังกล่าวทำให้การสอนภาษาล้านนาทำได้เฉพาะในวัดเท่านั้น ส่งผลให้มีเพียงพระเท่านั้นที่รู้อักษรล้านนา ขณะที่คนทั่วไปซึ่งได้รับการศึกษาของส่วนกลางไม่รู้ทั้งอักษรล้านนาและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตน ตั้งแต่นั้นป่าอาคารสถานที่ต่าง ๆ ที่เคยมีปรากฏ ๒ ภาษา ก็ค่อย ๆ ยกเลิกอักษรธัมม์ล้านนาเหลือแต่ภาษาไทยอย่างเดียว ที่สำคัญกว่านั้นก็คือ การที่คนในท้องถิ่นไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาของบรรพบุรุษได้ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการอวสานของศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นล้านนา การส่งเสริมการศึกษาให้เยาวชนนำเอาความรู้จากการเรียนรู้ในโรงเรียนไปอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมภาษาล้านนา และจะทำให้ผู้เรียนนำเอา

ความรู้ไปแสวงหาความรู้ที่อยู่ในเอกสารโบราณ คัมภีร์โบราณ พับสา และแหล่งความรู้อื่น ๆ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นและประเทศชาติจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในอนาคต

ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ปัจจุบันสภาพหลายอย่างได้แปรเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเกิดผลกระทบทั้งด้านสังคม การศึกษา และการใช้ชีวิต การศึกษาด้านภาษาล้านนา ในหลายปีที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีสถาบันการศึกษา วัด และองค์กรหลายแห่งพยายามจะฟื้นฟูให้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาล้านนาขึ้นโดยมีการจัดทำเป็นหลักสูตรอบรมภาษาล้านนาระยะสั้น - ระยะยาว และบรรจุเป็นรายวิชาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น สาขาภาษาไทย สาขาโบราณคดี สาขาวัฒนธรรม สาขาล้านนาคดี นอกจากนี้ยังรวมถึงการเปิดสอนในวิชาภาษาไทยเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาโดยมีการจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น วัด สถานศึกษา เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน แต่ก็ยังประสบกับปัญหาและอุปสรรคมาอย่างต่อเนื่อง ปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ จังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๑ ได้ร่วมกันจัดทำหลักสูตรภาษาล้านนา ในสถานศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่ ตามโครงการ “อุ้มคำเมืองเสื่องลืออักษร” ได้ดำเนินการเปิดอบรมให้ครูจากสถานศึกษาเข้ารับการอบรมภาษาล้านนา และมีการนำนโยบายไปใช้ในสถานศึกษา และมีความพยายามที่จะฟื้นฟูการศึกษาภาษาล้านนาให้แก่เด็กและเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ และต้องยุติการสอนภาษาล้านนาไปเนื่องจากประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ขาดแคลนครูผู้สอน ไม่มีสื่อและเทคโนโลยีประกอบการสอน สถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญที่จะอนุรักษ์สืบสานต่อยอด มหาวิทยาลัยหลายในพื้นที่ไม่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาล้านนาในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องให้นักศึกษาสายครู จึงส่งผลกระทบด้านการผลิตครูสอนภาษาล้านนา และบางครั้งก็เกิดข้อโต้เถียง ความขัดแย้งของกลุ่มบุคคลและวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางภาษาล้านนา นอกจากนี้องค์กรหรือหน่วยงานหลายแห่งได้มีความพยายามที่จะฟื้นฟูการศึกษาภาษาล้านนา เช่นกันแต่ขาดงบประมาณและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่ดูแล

จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ทราบถึงสภาพความถดถอยทางวัฒนธรรมด้านภาษาของชาวล้านนา ถ้าสังคมช่วยสืบทอดให้ภาษาล้านนาคงอยู่ต่อไป ภาษาจะเป็นเครื่องมือช่วยถ่ายทอดวัฒนธรรมไว้ไม่ให้สูญหาย ใช้เป็นเครื่องมือสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่คนในสังคม เสริมสร้างพัฒนาการทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ทำให้ผู้ศึกษามีความรู้ด้านคำศัพท์กว้างขวาง และความรู้ที่ได้มาจะทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจภาษาของตนและไม่เกิดความผิดพลาดเกี่ยวกับการสื่อสารซึ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้ศึกษาได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

๑.๒ คุณค่าและความสำคัญ

๑. ภาษาถิ่นน่าใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เมื่อเรามีความคิดเกิดอารมณ์ความรู้สึกหรือความต้องการและต้องการถ่ายทอดก็จะใช้ภาษาในการสื่อความหมายไปสู่ผู้อื่นด้วยการพูด การเขียน และให้เห็นเรื่องราวความคิดความรู้สึก

๒. ภาษาถิ่นน่าใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ หากความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ บรรพบุรุษชาวถิ่นนาได้ใช้ภาษาถิ่นนากับบอกเล่าเรื่องราวในโบราณ พับสา จารึก และสืบกันมายาวนาน คนรุ่นหลังจึงต้องใช้ภาษาถิ่นนาเป็นเครื่องมือศึกษาแสวงหาความรู้สร้างประสบการณ์และรับรู้เรื่องราวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๓. ภาษาถิ่นน่าใช้เป็นเครื่องมือในการรับและถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์จากคนรุ่นก่อน ซึ่งเกิดจากการหล่อหลอมของสังคม เพื่อปลูกฝังให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมตามที่สังคมต้องการ ในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมบางประการที่ไม่เหมาะสมก็จะกระทำโดยใช้ภาษาถิ่นนาเป็นเครื่องมือโน้มน้าวจิตใจและชี้แนะให้เห็นโทษของเจตคติหรือค่านิยมที่ต้องการปลูกฝัง ภาษาถิ่นนาจึงเป็นเครื่องมือในการศึกษาถ่ายทอดและสืบหาสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการให้คนในสังคมเกิดการเรียนรู้และประพฤติปฏิบัติตาม

๔. ภาษาถิ่นน่าใช้เป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเข้าใจอันดีในการอยู่ร่วมกัน สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน มีความร่วมมือร่วมใจกันทำงานเพื่อพัฒนาสังคมให้มีความก้าวหน้าตามเป้าหมายร่วมกัน อย่างไรก็ตามการอยู่ร่วมกันในหมู่คนจำนวนมากบางครั้งอาจมีปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารอันเนื่องจากการใช้ภาษา ดังนั้นการใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้ชัดเจนจะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดี ความร่วมมือที่ดีในสังคม ไม่สร้างปัญหาและความแตกแยก

๕. ภาษาถิ่นน่าใช้เป็นเครื่องมือสร้างเอกภาพของสังคมให้เป็นปึกแผ่น สร้างความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรือง เกิดจากคนในสังคมมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความรู้สึกผูกพันในสังคม ชุมชน ชาวถิ่นนามีภาษาถิ่นนาเป็นภาษามาตรฐานซึ่งใช้ร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงอารยธรรมที่บ่งบอกให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีมาแต่อดีตกาล มีภาษาเป็นของตนทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนจึงทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในท้องถิ่น

บทที่ ๒

วิธีเขียนตัวอักษรธัมม์ล้านนา

๒.๑ คำชี้แจง

๑. ครูผู้สอนต้องสาธิตการเขียนตัวอักษรบนกระดานให้ผู้เรียนได้ดูเป็นตัวอย่าง แล้วให้ผู้เรียนอ่านออกเสียงตามครูผู้สอน
๒. ให้ผู้เรียนเขียนตัวอักษรตามครูผู้สอน และอ่านออกเสียงตามครูผู้สอนไปทีละตัว
๓. วิธีการฝึกเขียนตัวอักษรธัมม์ล้านนาที่ปรากฏในเอกสารเล่มนี้ เป็นเพียงแนวทางของผู้เรียบเรียงเท่านั้น หากผู้ใช้หรือครูผู้สอนมีวิธีการอื่นก็ให้อนุโลมสามารถใช้วิธีการตามที่ท่านได้ศึกษามา

๒.๒ วิธีเขียนอักษรธัมม์ล้านนา

๑. เขียนอักษรธัมม์ล้านนาที่เป็นพยัญชนะต้นเดี่ยว เสียงเดี่ยว โดยเขียนตัวอักษรให้มีลักษณะห้อยเส้นบรรทัด (ติดเส้นบรรทัดเส้นบน) โดยเริ่มต้นจากจุดเริ่มต้น คือ หมายเลข ๑ (หนึ่ง) ตามรอยลูกศรไปตามลำดับ

ตัวอย่างการเขียนห้อยเส้นบรรทัด

๓ ฮ ๑ ข ๒

๒. อักษรธัมม์ล้านนาในแบบฝึกเล่มนี้บางตัวมีหัวบางตัวไม่มีหัว แต่ครูผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนเขียนตัวอักษรทุกตัวให้มีหัวกลม

๓. เมื่อสอนการเขียนอักษรธัมม์ล้านนาครบทุกตัวแล้ว อีกประการหนึ่งคือจะต้องหมั่นทบทวนเพื่อให้จดจำรูปอักษรและเสียงของตัวอักษร ครูผู้สอนสามารถใช้สื่ออื่น ๆ ประกอบการเรียนรู้ได้เพื่อสร้างความน่าสนใจ และแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนตามความเหมาะสมของช่วงวัยและระดับความรู้ เช่น บัตรคำ เกมส์ ภาพการ์ตูน ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม และการบูรณาการร่วมกับสาระวิชาหรือกิจกรรมที่สอดคล้อง เป็นต้น

๒.๓ เทียบเสียงอักษรธัมม์ล้านนา ๔๓ ตัว

อักษรไทย	อักษรธัมม์ล้านนา	การออกเสียง	สัทอักษร
ก	๓	ก๊ะ	/kǎʔ/
ข	๕	ข๊ะ	/khǎʔ/
ค	๑	ก๊ะ	/káʔ/
ฌ	๕๖	คะ	/kháʔ/
ง	๗	งะ	/ŋáʔ/
จ	๑	จ๊ะ	/cǎʔ/
ฉ	๑	ฉ๊ะ / สะ (เดิม)	/sǎʔ/
ช	๙	จ๊ะ	/cáʔ/
ฌ	๑	ชะ	/sáʔ/
ญ	๒	ญะ	/ñáʔ/
ฎ	๒	ด๊ะ	/tǎʔ/
ฐ	๒	ถ๊ะ	/thǎʔ/
ด-ฎ-ฑ	๕	ด๊ะ	/daʔ/
ฒ	๕	ทะ	/tháʔ/
ณ	๓	นะ	/náʔ/
ต	๓	ด๊ะ	/tǎʔ/
ถ	๑	ถ๊ะ	/thǎʔ/
ท	๑	ต๊ะ	/táʔ/
ธ	๑	ธะ	/tháʔ/
น	๕	นะ	/náʔ/
บ	๑	บ๊ะ / ป๊ะ (บาลี)	/baʔ/
ผ	๒	ผ๊ะ	/phǎʔ/
พ	๓	ป๊ะ	/páʔ/
ภ	๓	พะ	/pháʔ/
ม	๑	มะ	/máʔ/

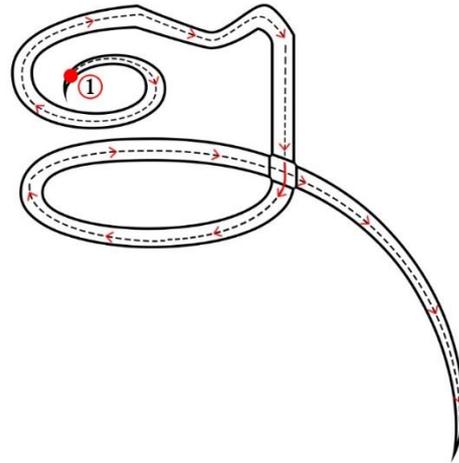
อักษรไทย	อักษรธรรมล้านนา	การออกเสียง	สัทอักษร
ย	ย	ยะ	/náʔ/
ร	ร	ละ	/láʔ/
ล	ล	ละ	/láʔ/
ว	ว	วะ	/wáʔ/
ส	ส	สะ	/sǎʔ/
ห	ห	หะ	/hǎʔ/
ฬ	ฬ	ละ	/láʔ/
อ	อ	อะ	/ʔaʔ/
ข	ข	ขะ	/khǎʔ/
ค	ค	คะ	/kháʔ/
ช	ช	ชะ	/cáʔ/
ป	ป	ปะ	/pǎʔ/
ฝ	ฝ	ฝะ	/fǎʔ/
ฟ	ฟ	ฟะ	/fáʔ/
ศ	ศ	สะ	/sǎʔ/
ษ	ษ	สะ	/sǎʔ/
ฮ	ฮ	หะ	/hǎʔ/
อ ย	อ ย	อ ยะ	/jaʔ/

รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

บ

รูปอักษรธรรมล้านนา

๒

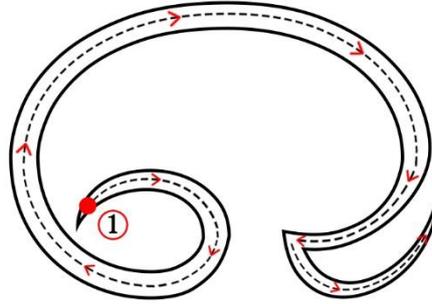
Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

ค

รูปอักษรธรรมล้านนา

๑

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

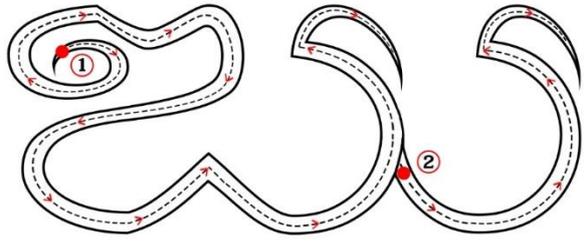

รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

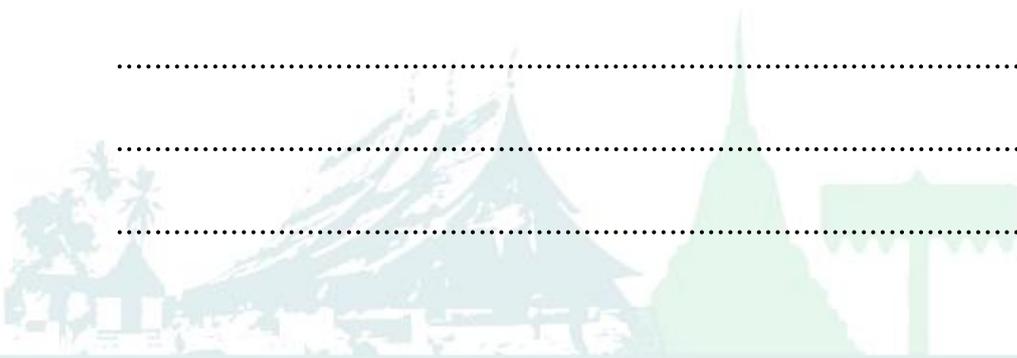
ฃ

รูปอักษรพิมพ์ล้านนา

ຂ

Handwriting practice lines consisting of 12 horizontal dotted lines for tracing and writing.

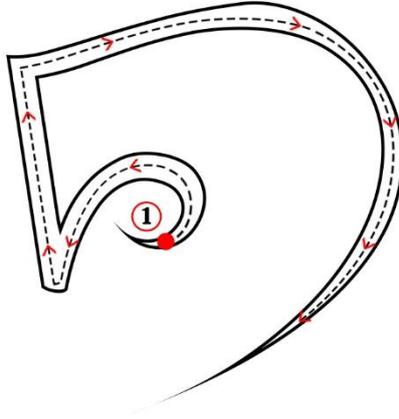
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

๙

รูปอักษรธัมม์ล้านนา

๙

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

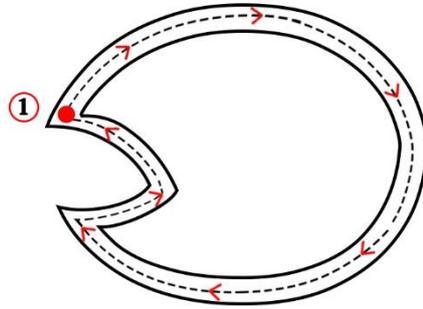
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

จ

รูปอักษรธรรมล้านนา

จ

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

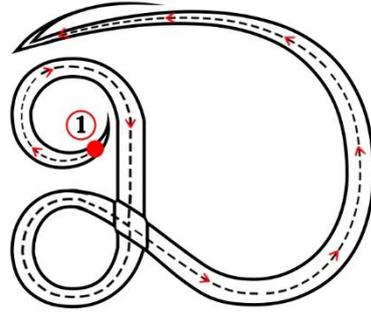

รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

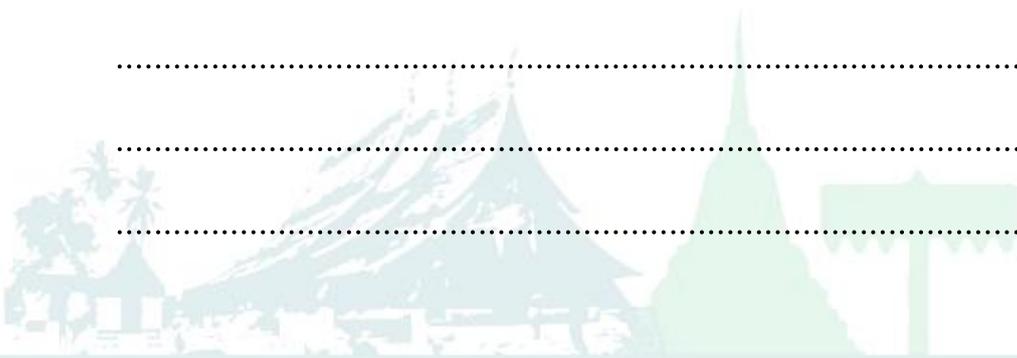
ฉ

รูปอักษรฉมีล่านนา

ฉ

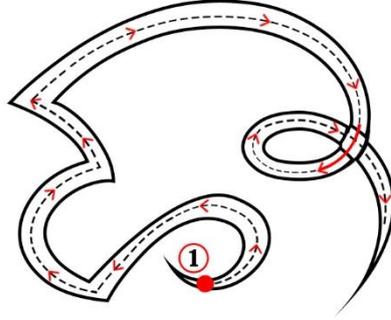
Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

ช

รูปอักษรธรรมล้านนา

ฉ

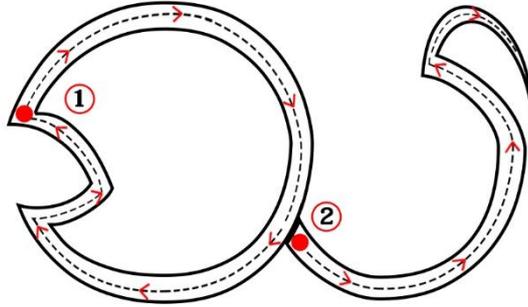
Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

ณ

รูปอักษรธรรมล้านนา

ณ

Handwriting practice lines consisting of 12 horizontal dotted lines.

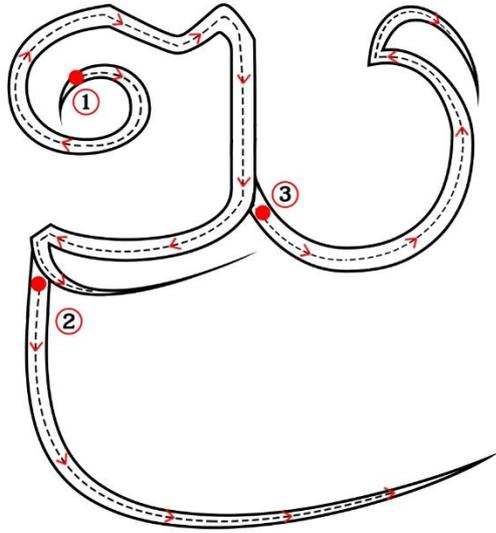
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ญ

รูปอักษรธรรมล้านนา

ญ

Handwriting practice lines consisting of multiple sets of horizontal dotted lines for tracing and writing.

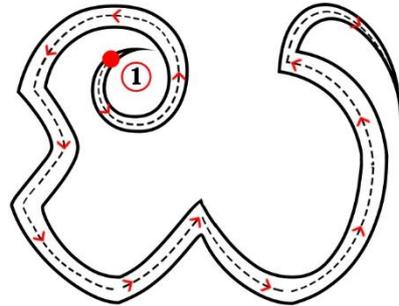

รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ฉ

รูปอักษรฉมีล่านา

ย

Handwriting practice lines consisting of 12 horizontal dotted lines.

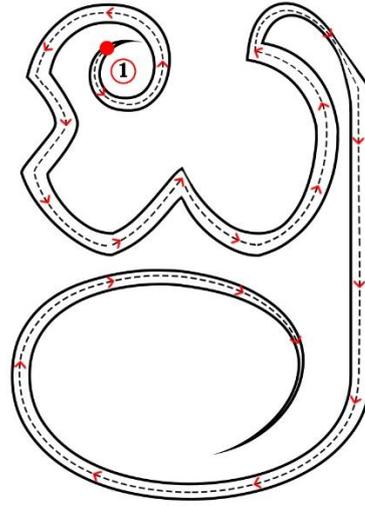
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

๕

รูปอักษรธรรมล้านนา

๕

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

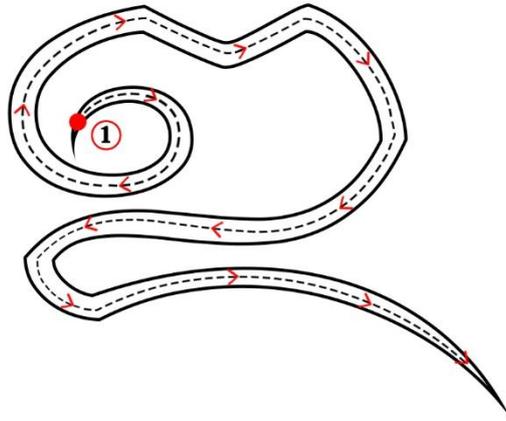

รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ฎ, ฏ, ด

รูปอักษรธรรมล้านนา

Handwriting practice lines consisting of 12 horizontal dotted lines for tracing and writing.

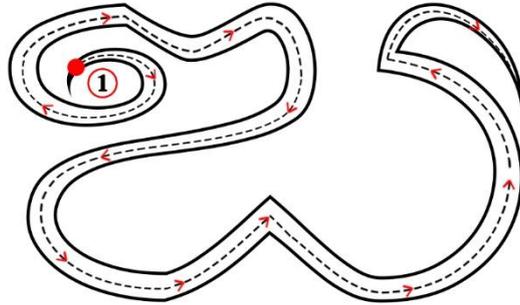
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ตม

รูปอักษรธรรมล้านนา

ຂ

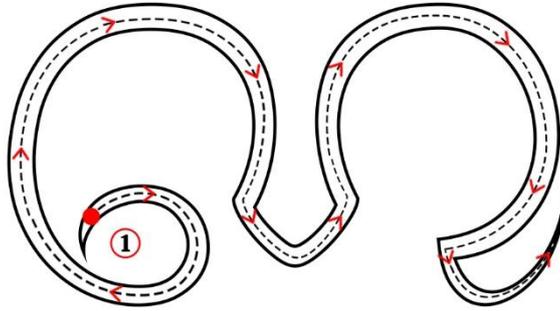
Handwriting practice lines consisting of 12 horizontal dotted lines for tracing and writing.

ณ

รูปอักษรธรรมล้านนา

๓

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

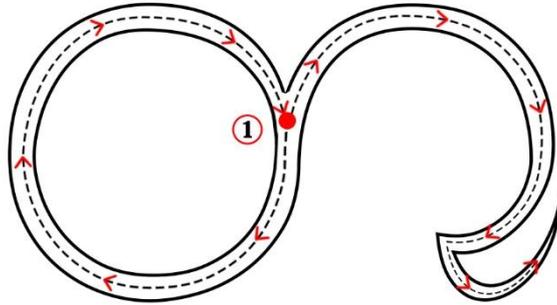
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

๓

รูปอักษรธัมม์ล้านนา

๓

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and independent writing.

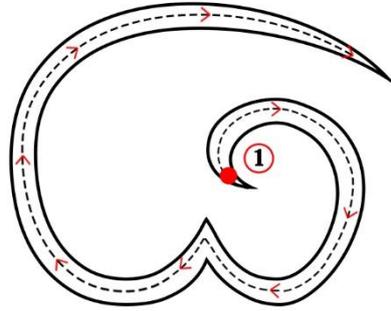
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ถ

รูปอักษรธรรมล้านนา

๓

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

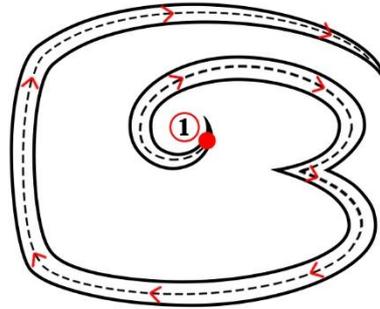
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

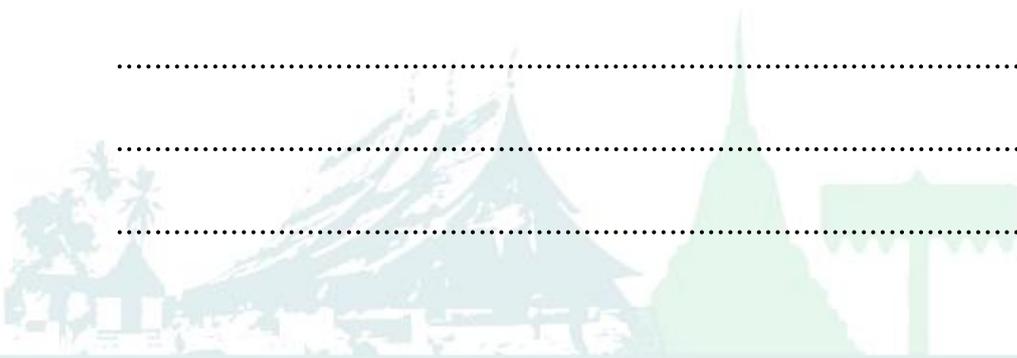
ท

รูปอักษรธรรมล้านนา

๓

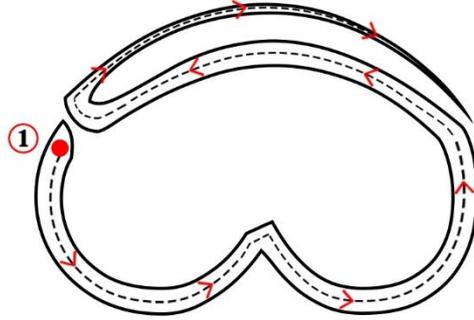
Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

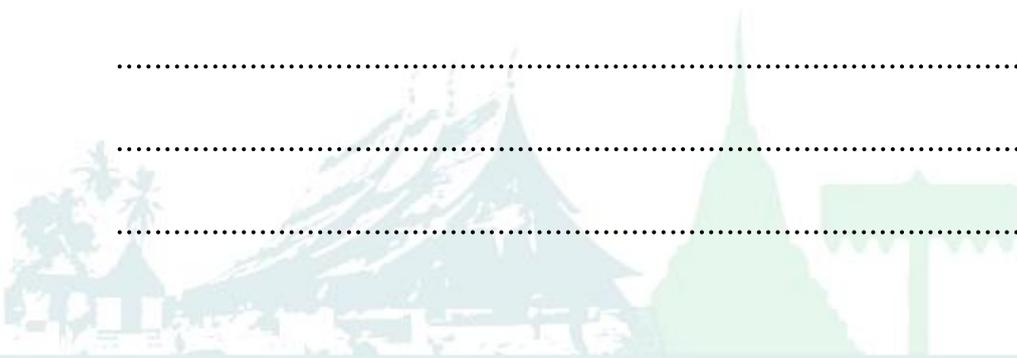
ช

รูปอักษรธัมมิลานนา

๓

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

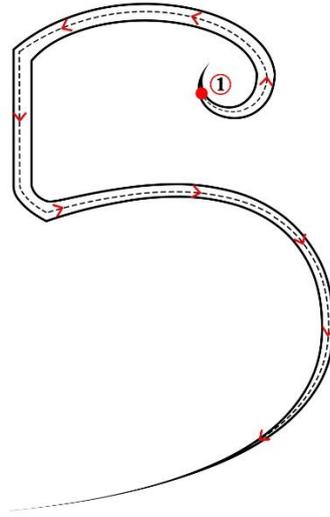
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

น

รูปอักษรฉั่มล้านนา

น

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing practice.

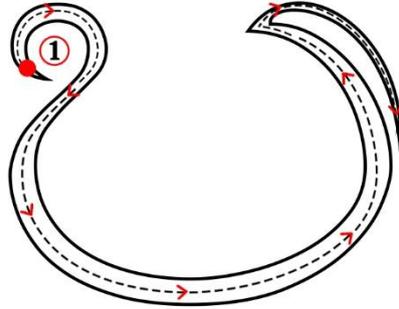
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

บ

รูปอักษรพิมพ์ล้านนา

ບ

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

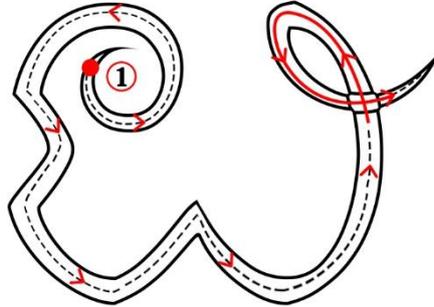
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ฟ

รูปอักษรธรรมล้านนา

ຍ

Handwriting practice lines consisting of 12 horizontal dotted lines.

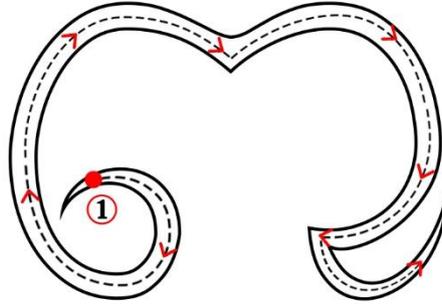
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

พ

รูปอักษรธรรมล้านนา

๓

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

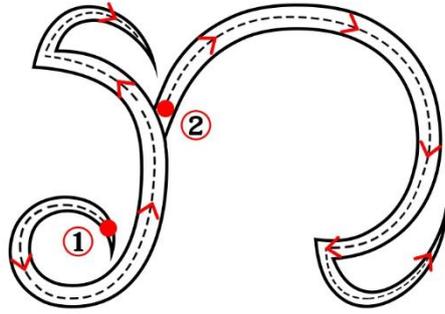
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

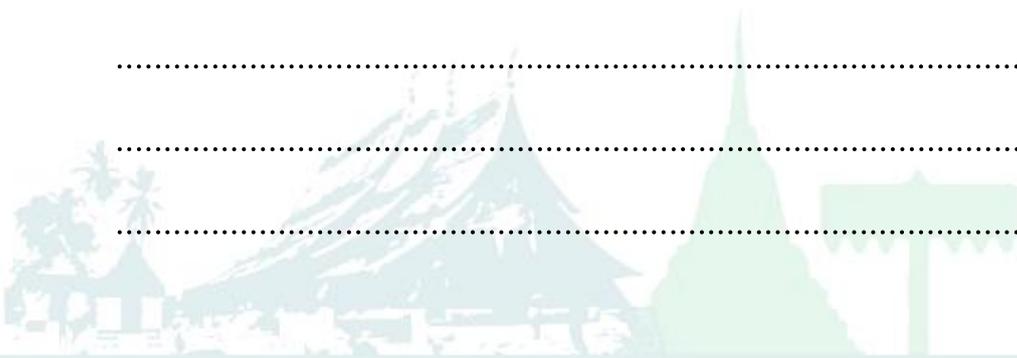
ภ

รูปอักษรธัมมิลานนา

ภ

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

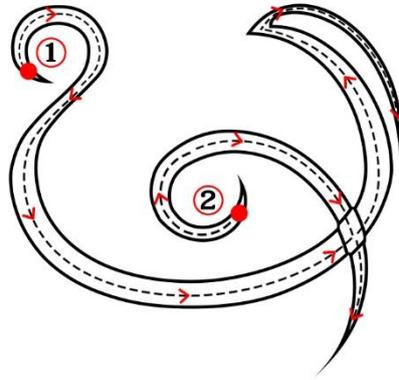
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

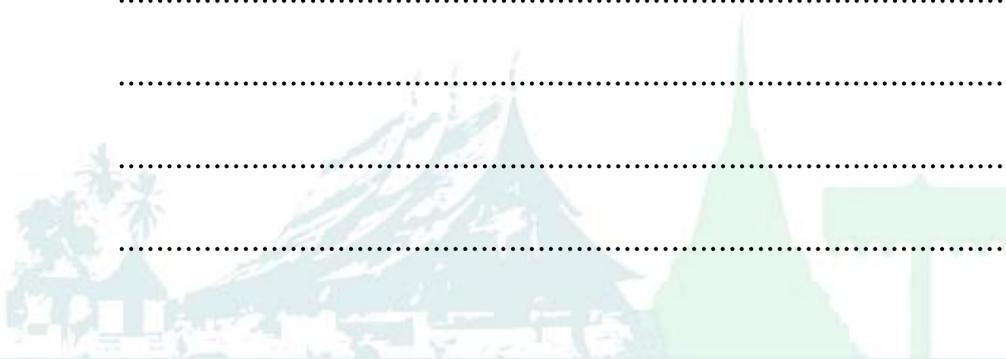
ม

รูปอักษรธัมม์ล้านนา

๓

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

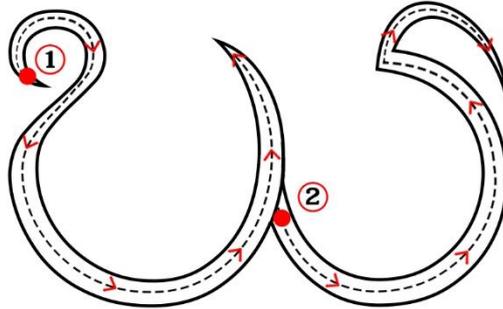
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ย

รูปอักษรธรรมล้านนา

ย

Handwriting practice lines consisting of 12 horizontal dotted lines for tracing and writing.

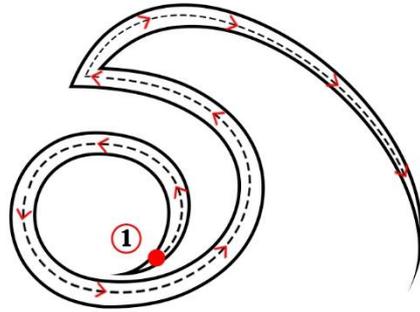
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

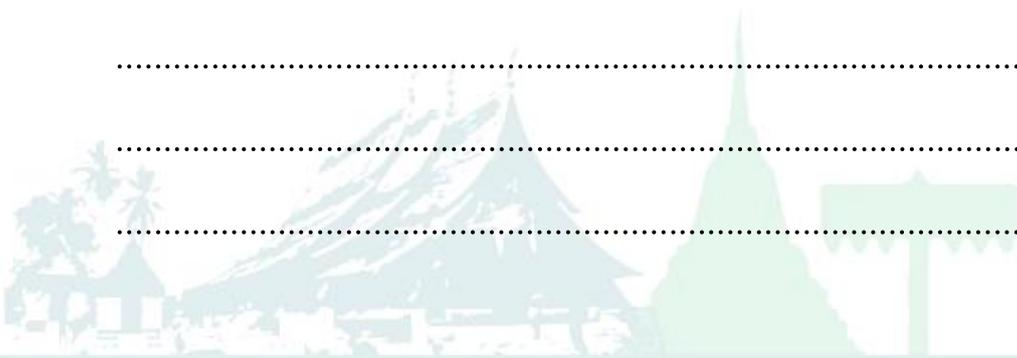
๓

รูปอักษรธัมม์ล้านนา

๓

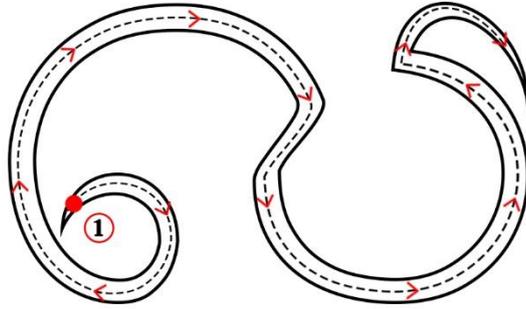
Handwriting practice lines consisting of 12 horizontal dotted lines.

ล

รูปอักษรธรรมล้านนา

ล

Handwriting practice area consisting of ten sets of horizontal dotted lines for tracing and writing practice.

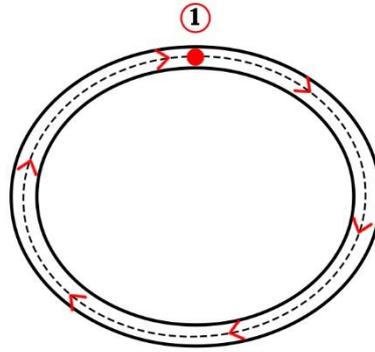
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ว

รูปอักษรธรรมล้านนา

๐

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

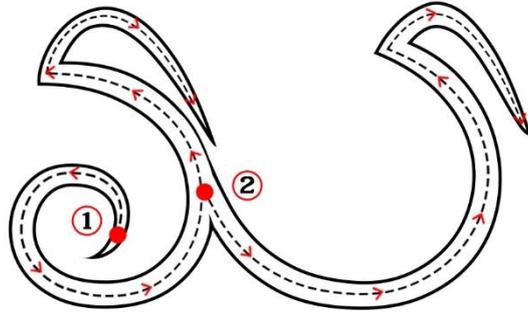
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ส

รูปอักษรธรรมล้านนา

ล

Handwriting practice lines consisting of 12 horizontal dotted lines.

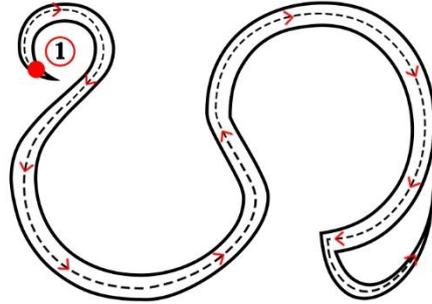
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ห

รูปอักษรพิมพ์มีลํานา

๒

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

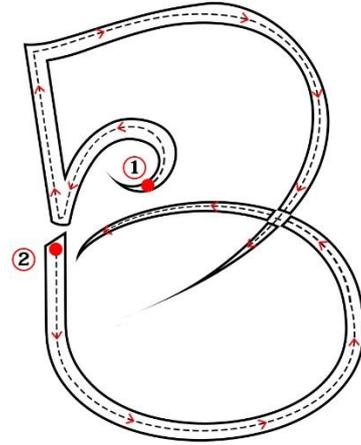
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

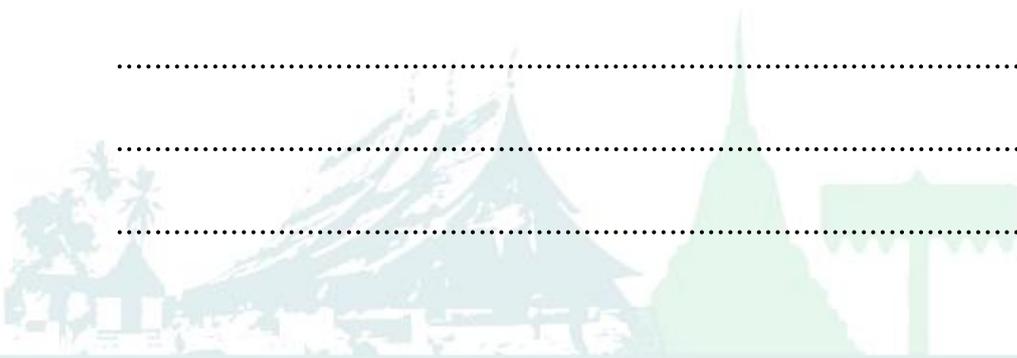
ฟ

รูปอักษรฉิมมัลลันนา

B

Handwriting practice lines consisting of multiple sets of horizontal dotted lines for tracing and writing.

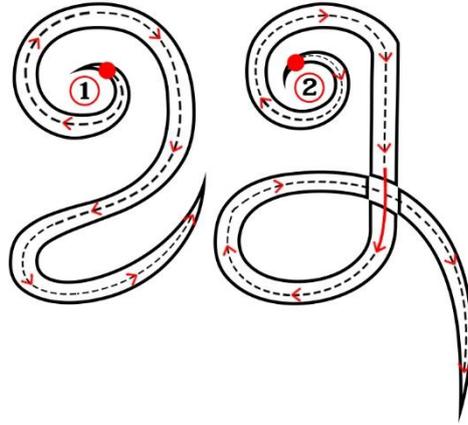
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

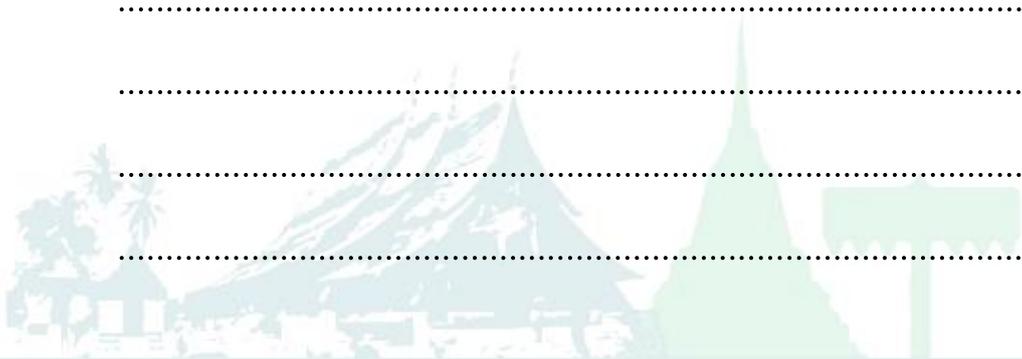
อ

รูปอักษรพิมพ์ล้านนา

ຂ

Handwriting practice lines consisting of 12 horizontal dotted lines for tracing and writing.

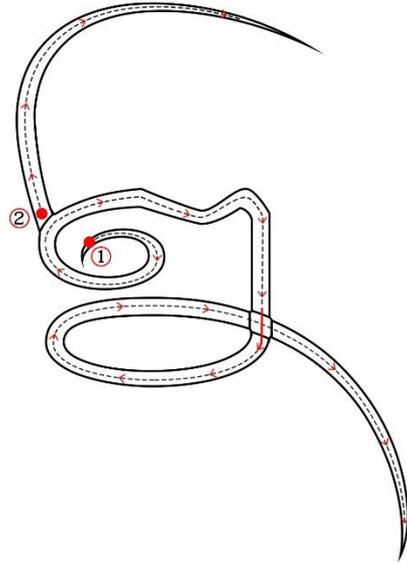

รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

๗

รูปอักษรธรรมล้านนา

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

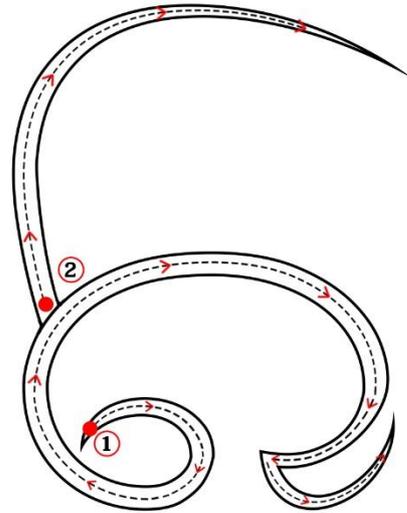
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ค

รูปอักษรฉั่มล้านนา

๑

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

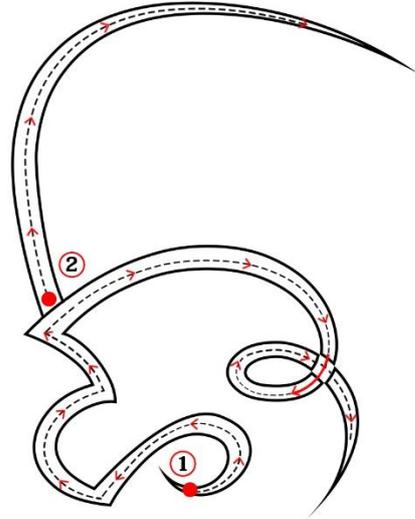
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ซ

รูปอักษรธรรมล้านนา

ซ

Handwriting practice lines consisting of multiple sets of horizontal dotted lines for tracing and writing.

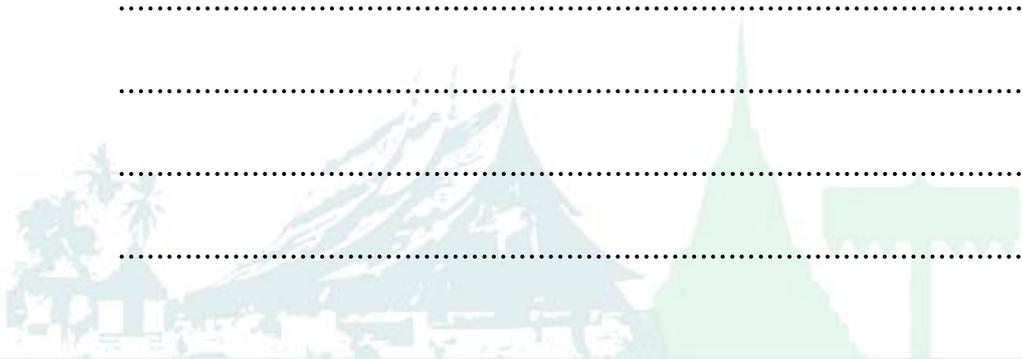
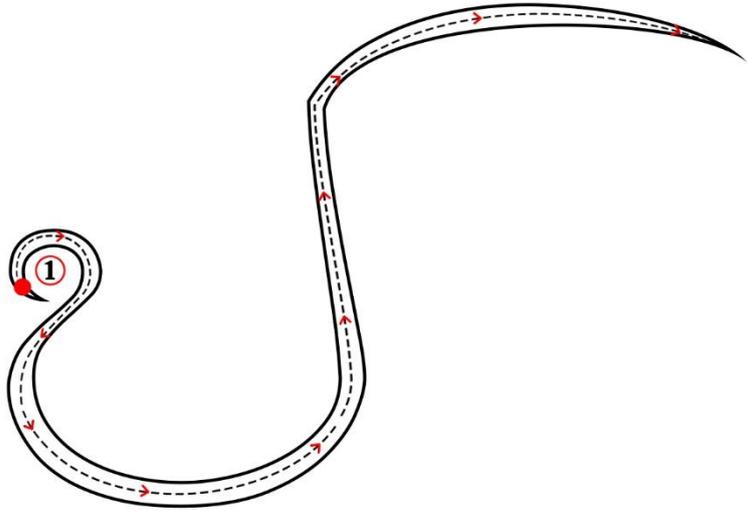
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ป

รูปอักษรธรรมล้านนา

ປ

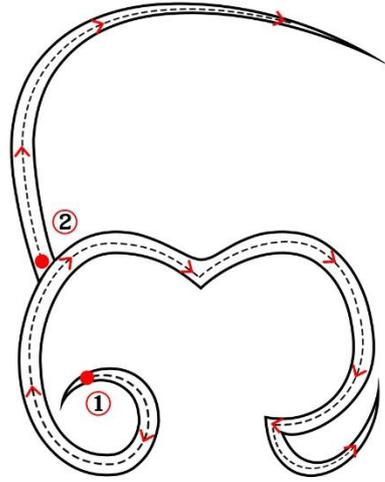
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ฟ

รูปอักษรธรรมล้านนา

ᨠ

Handwriting practice lines consisting of 12 horizontal dotted lines.

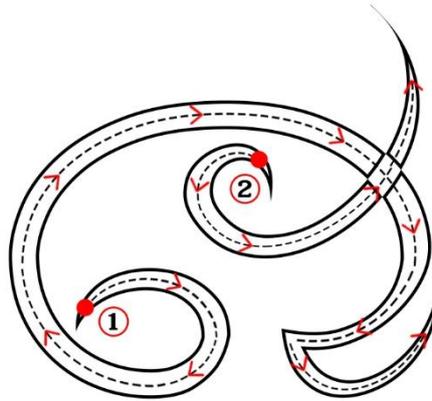
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ศ

รูปอักษรธรรมล้านนา

๙

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

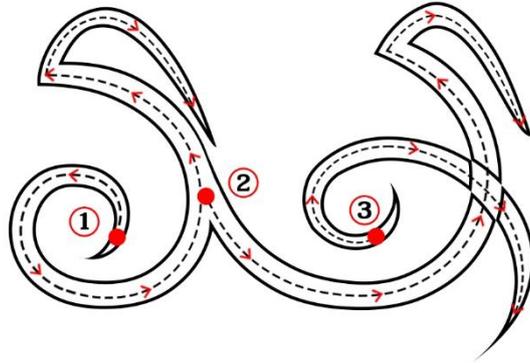
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

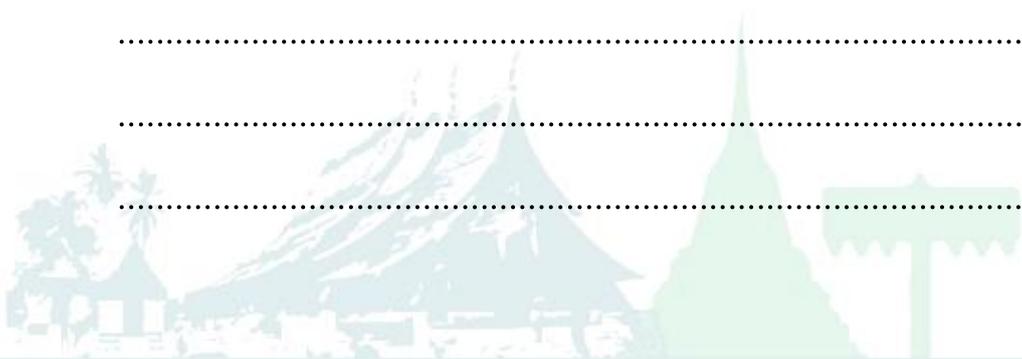
๒

รูปอักษรธรรมล้านนา

๒

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

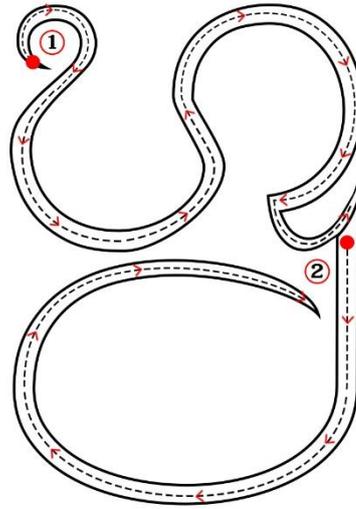
รูปอักษรไทยมาตรฐาน

ขั้นตอนการเขียน

ฮ

รูปอักษรธรรมล้านนา

ฮ

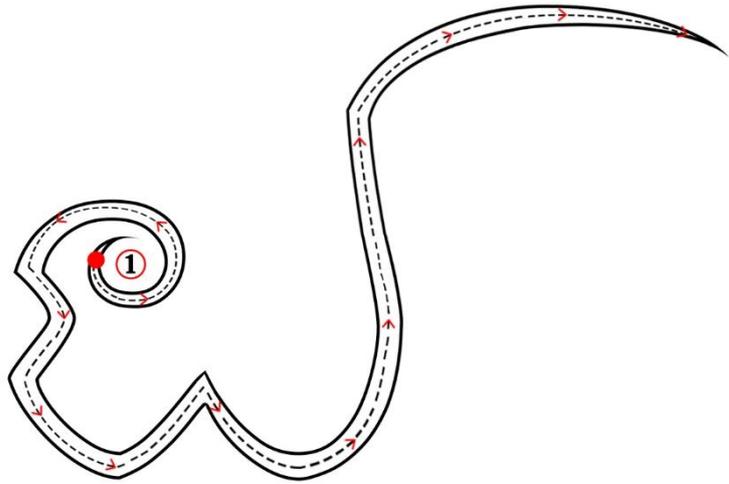
Handwriting practice lines consisting of multiple sets of horizontal dotted lines for tracing and writing.

อย

รูปอักษรธัมม์ล้านนา

๕

Handwriting practice lines consisting of multiple horizontal dotted lines for tracing and writing.

อักษรธัมม์ล้านนา	ชื่อสระ	อักษรไทย/คำอธิบาย
◌ั	ไม้ก่ง	เป็นสระ “โอะ” ลดรูป
◌็	ระห้าม	(◌) ตัวการ์นต์
◌็๑	ไม้ก่งไหล	◌ัง นิยมใช้ในภาษาบาลี
◌็๑	ไม้ก่งมน หรือก่งตาโก	◌ัง เครื่องหมาย ◌ (นฤคหิต หรือ หยาดน้ำค้าง) ใช้ในภาษาบาลี

๓.๒ เครื่องหมายกำกับเสียง

อักษรธัมม์ล้านนา	ชื่อเรียก	ไทยกลาง	ตัวอย่าง
◌ั	ไม้เหยาะ	◌ั	ฮั๑ ปั๑
◌ั	ไม้ซัด	◌ั / ◌ั	ฮั๑ ๑๑ ๑๑
◌ั	ไม้ขอซ่าง	◌ั	ฮั๑ ๑๑

บทที่ ๔

อักษรนำ อักษรควบกล้ำ และตัวสะกด

๔.๑ อักษร ห นำ

อักษรธัมม์ล้านนาที่ใช้ ห นำ มีทั้งหมด ๖ ตัว ดังนี้

๒	นำ	ร	เปลี่ยนเป็น	๒	ออกเสียงว่า	หงะ
๒	นำ	๒	เปลี่ยนเป็น	๒	ออกเสียงว่า	หมะ
๒	นำ	ค	เปลี่ยนเป็น	๒	ออกเสียงว่า	หงะ
๒	นำ	๒	เปลี่ยนเป็น	๒	ออกเสียงว่า	หยะ
๒	นำ	ล	เปลี่ยนเป็น	๒	ออกเสียงว่า	หละ
๒	นำ	๐	เปลี่ยนเป็น	๒	ออกเสียงว่า	หวะ

ตัวอย่างการเขียนอักษรธัมม์ล้านนาที่มี ห นำ

อักษร ห นำ	ภาษาล้านนา	ภาษาไทย
๒	๒	หนี
๒	๒	หมาก
๒	๒ค	เที่ยง
๒	๒	หย้อ
๒	๒ล	หลวง
๒	๒	โห้ว

๔.๒ ระวัง หรือ ระเือง

“ระวัง หรือ ระเือง” คือ อักษรที่มีตัว ๑ “ระ” ควบกล้ำมีทั้งหมด ๙ ตัว ดังนี้

กร	กร	ออกเสียงเป็น ษะ	กรักร กรักรว	กรง กระจ่าย
ขร	ขร	ออกเสียงเป็น ษะ	ขรรุค	ขระพวง
คร	คร	ออกเสียงเป็น คชะ	ครุค	ครุบา
ตร	ตร	ออกเสียงเป็น ถะ หรือ ถะหละ	ตรว ตรี ทรว	ตรา ตรี ทราบ
ทร	ทร	ออกเสียงเป็น ทะ หรือ ทะละ	ทรว ทร	ทราย ทร
ปร	ปร	ออกเสียงเป็น ฝะ	ปรว ปร	ประดับ ปราบ
พร	พร	ออกเสียงเป็น หะ	ปรว	พรอคำ (หอคำ)
พร	พร	ออกเสียงเป็น พะ	พรว ปรว	พระเจ้า ปราย
สร	สร	ออกเสียงเป็น สะ หรือ สะหละ	สรว ๕๖ สริ ส	สร้าง ไม้สรี สระ

๔.๓ ตัวสะกด

ตัวสะกดในอักษรธัมม์ล้านนา แบ่งออกเป็น ๘ ตัวสะกด ดังนี้

๑. “แม่กัก” มีอักษรตัว ๓ กะ เป็นตัวสะกด ดังนี้

ตัวอย่างการแจกแม่กัก (อักษรธัมม์ล้านนา)

กั	กัก	กิก	กีก
กั	กัก	กุก	กูก
กั	กัก	กึก	กีก
กั	กัก	กอก	กอก
กั	กัก	ก็อก	ก็อก
กั	กัก	กอก	กอก
กั	กัก	กอก	กอก

ตัวอย่างการแจกแม่กัก (เทียบอักษรไทย)

กัก	กัก	กิก	กีก
กัก	กัก	กุก	กูก
กัก	กัก	กึก	กีก
กัก	กัก	กอก	กอก
กัก	กัก	กอก	กอก
กัก	กัก	กอก	กอก
กัก	กัก	กอก	กอก

๒. “แม่กั๋ง” มีอักษรตัว ค ะ เป็นตัวสะกด ดังนี้

ตัวอย่างการแจกแม่กั๋ง (อักษรธัมม์ล้านนา)

กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั

ตัวอย่างการแจกแม่กั๋ง (เทียบอักษรไทย)

กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั

๓. “แม่กัต” มีอักษรตัว ๒ ตะ เป็นตัวสะกด ดังนี้

ตัวอย่างการแจกแม่กัต (อักษรธัมม์ล้านนา)

กัฏ	กัฏ	กัฏ	กัฏ
กัฏ	กัฏ	กัฏ	กัฏ
กัฏ	กัฏ	กัฏ	กัฏ
กัฏ	กัฏ	กัฏ	กัฏ
กัฏ	กัฏ	กัฏ	กัฏ
กัฏ	กัฏ	กัฏ	กัฏ

ตัวอย่างการแจกแม่กัต (เทียบอักษรไทย)

กัต	กาด	กิด	กีด
กัต	กัต	กุด	กูด
กัต	กาด	กัต	กาด
กัต	โกด	กัต	กอด
กัต	กัต	กัต	กัต
กัต	กัต	กัต	กวด

๔. “แม่กั้น” มีอักษรตัว ก ณะ เป็นตัวสะกด ดังนี้

ตัวอย่างการแจกแม่กั้น (อักษรธัมม์ล้านนา)

กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั
กั	กั	กั	กั

ตัวอย่างการแจกแม่กั้น (เทียบอักษรไทย)

กั้น	กาน	กิน	กิน
กั้น	กั้น	กุน	กุน
กั้น	เกน	แก่น	แก่น
กน	โกน	ก้อน	กอน
กั้น	เกิน	เกียน	เกียน
เกอน	เกอน	ก้วน	กวน

๕. “แม่กับ” มีอักษรตัว บ บะ เป็นตัวสะกด ดังนี้

ตัวอย่างการแจกแม่กับ (อักษรธรรมล้านนา)

บ	บ	บ	บ
บ	บ	บ	บ
บ	บ	บ	บ
บ	บ	บ	บ
บ	บ	บ	บ
บ	บ	บ	บ

ตัวอย่างการแจกแม่กับ (อักษรไทย)

กับ	กาน	กิบ	กึบ
กึบ	กึบ	กุน	กูน
เก้บ	เกบ	แก้บ	แกบ
กบ	โกบ	ก้อบ	กอบ
เก้บ	เกิบ	เก้บ	เก้บ
เก้อบ	เก้อบ	ก้าบ	กาวบ

๖. “แม่กัม” มีอักษรตัว ๒ มะ เป็นตัวสะกด ดังนี้

ตัวอย่างการแจกแม่กัม (อักษรธัมม์ล้านนา)

กัฏ	กัฏ	กัฏ	กัฏ
กัฏ	กัฏ	กัฏ	กัฏ
กัฏ	กัฏ	กัฏ	กัฏ
กัฏ	กัฏ	กัฏ	กัฏ
กัฏ	กัฏ	กัฏ	กัฏ
กัฏ	กัฏ	กัฏ	กัฏ

ตัวอย่างการแจกแม่กัม (เทียบอักษรไทย)

กัม	กาม	กิม	กีม
กัม	กัม	กุม	กวม
กัม	เกม	แก้ม	แกม
กม	โกม	ก้อม	กอม
กัม	กัม	แก้ม	แกม
ก้อม	ก้อม	ก้าม	กวม

๗. “แม่ก๊วย” มีอักษรตัว ๒๖ ยะ เป็นตัวสะกด ดังนี้

ตัวอย่างการแจกแม่ก๊วย (อักษรธัมม์ล้านนา)

ก๊วย	กวย	ก๊วย	ก๊วย
ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย
-	ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย
ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย
ก๊วย	ก๊วย	-	-
ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย

ตัวอย่างการแจกแม่ก๊วย (เทียบอักษรไทย)

ก๊วย	กวย	ก๊วย	ก๊วย
ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย
-	ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย
ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย
ก๊วย	ก๊วย	-	-
ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย	ก๊วย

๘. “แม่แก้ว” มีอักษรตัว ๐ ๖ เป็นตัวสะกด ดังนี้

ตัวอย่างการแจกแม่แก้ว (อักษรธัมม์ล้านนา)

กัว	กัว	กัว	กัว
กัว	กัว	กัว	กัว
กัว	กัว	กัว	กัว
-	กัว	กัว	กัว
กัว	กัว	กัว	กัว
กัว	กัว	-	-

ตัวอย่างการแจกแม่แก้ว (เทียบอักษรไทย)

กัว	กาว	กิว	กิว
กัว	กัว	กัว	กัว
กัว	เกว	แก้ว	แกว
-	โกย	ก้อย	กอย
กัว	เกิว	เกี้ยว	เกี้ยว
เกี้ยว	เกี้ยว	-	-

บทที่ ๕

เครื่องหมาย อักษรพิเศษ และตัวเลข

๕.๑ เครื่องหมายแทนอักษรในภาษาล้านนา

เครื่องหมาย	อักษรธรรมล้านนา	ชื่อเรียก	ตัวอย่างการเขียน	เทียบอักษรไทย
-๕	๕/๓	ห้ว ญะ/ ณะ	๖๕๖	ปัญญา
๖	๕	หาง ฐะ	๖๕๖	สันฐาน
๖	๕	หาง ณะ	๖๕๖ ๖๕๖ ๖๕๖	บ้าน ดิน สิน กิน จิน
๖	๖	หาง มะ	๖๕๖	หาม ริม
๖	๖ / ๖	หาง ปะ/ปะ	๖๕๖ ๖๕๖ ๖๕๖	สิบ หาบ บาบ
๖	๗	หาง ฝะ	๖๕๖	บุพผา
๖	๘	หาง พะ	๖๕๖	สัพพะ
๖	๘	หาง ยะ	๖๕๖ ๖๕๖ ๖๕๖	ชาย หาย ลาย
๖	๘	ละ ห้อย	๖๕๖ ๖๕๖ ๖๕๖ ๖๕๖ ๖๕๖	หลาบ หลวง สีล <i>ใช้เป็นตัวควบกล้ำ และเป็นตัวสะกดได้</i>
๖	๙	สะ เสียบ	๖๕๖๖	โอกาส
๖	๙	ชะ เสียบ	๖๕๖๖	รักษา

๕.๒ อักษรพิเศษ

อักษรพิเศษ	เทียบอักษรไทย	ตัวอย่าง/หน้าที่/คำอธิบาย
๒๑, ๒๒	เอา	๒๑๒๓ ๒๑๒๔ (เอาไป เอามา)
๒๓	นา	๒๓๒๔ ๒๓ (นาข้าว น้ำ)
๒๔, ๒๕	อันว่า	๒๔๒๕๒๖๗ (อันว่าพระพุทธเจ้า)
๒๖	แล, และ	ใช้เป็นคำลงท้ายและคำเชื่อม
๒๗	แล้ว	ไม่นิยมเขียน ๒๗๒๘
๒๘	สะ สองห้อง	ใช้เขียนในภาษาบาลี เช่น ๒๘๒๘ ๒๘๒๘ (ตสส อสส)
๒๙, ๓๐	ฤ, ฦ	๒๙๓๐ ๒๙๓๑ (ฤกษ์ ภาษา)

๕.๓ ตัวเลข

ตัวเลขในอักษรธัมม์ล้านนาแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ “เลขในธัมม์” ใช้สำหรับบันทึกเอกสารโบราณ พับสาที่เกี่ยวข้องกับคำภีร์ทางพระพุทธศาสนา เช่น พระไตรปิฎก ชาดก คาถา เป็นต้น ส่วน “เลขโหรา” ใช้บันทึกเอกสารที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น โหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ กฎหมาย เป็นต้น

๑. เลขในธัมม์

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐

๒. เลขโหรา

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐

บทที่ ๖

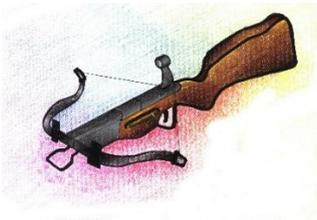
แบบฝึกหัด

๖.๑ แบบฝึกหัดชุดที่ ๑

- คำชี้แจง ๑. ให้ผู้เรียนฝึกอ่านตัวอักษรธัมม์ล้านนาในตารางสี่เหลี่ยมที่กำหนดให้ แล้วเลือกเติมลงในช่องว่างโดยให้สัมพันธ์กับรูปภาพ
๒. ให้ผู้เรียนฝึกเขียนตัวอักษรธัมม์ล้านนาในลักษณะห้อยเส้นบรรทัดที่กำหนดให้

๔๕	๔๖
๕๗	๕๘

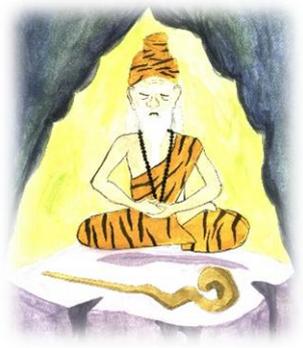

๖.๒ แบบฝึกหัดชุดที่ ๒

- คำชี้แจง ๑. ให้ผู้เรียนฝึกอ่านตัวอักษรธัมม์ล้านนาในตารางสี่เหลี่ยมที่กำหนดให้ แล้วเลือกเติมลงในช่องว่างโดยให้สัมพันธ์กับรูปภาพ
๒. ให้ผู้เรียนฝึกเขียนตัวอักษรธัมม์ล้านนาในลักษณะห้อยเส้นบรรทัดที่กำหนดให้

<p>ဝေဝ်တဝ်လိမ္မဲက</p> <p>တြခမ်ဉ်္ဇံမဃဝ်ဉ်</p>	<p>ဉ်ကတုဉ်</p> <p>ခွဲဝ်ဉ်ဉ်ဉ်</p>
---	-----------------------------------

๖.๓ แบบฝึกหัดชุดที่ ๓

- คำชี้แจง ๑. ให้ผู้เรียนฝึกอ่านตัวอักษรธัมม์ล้านนาในตารางสี่เหลี่ยมที่กำหนดให้ แล้วเลือกเติมลงในช่องว่างโดยให้สัมพันธ์กับรูปภาพ
๒. ให้ผู้เรียนฝึกเขียนตัวอักษรธัมม์ล้านนาในลักษณะห้อยเส้นบรรทัดที่กำหนดให้

<p>ขุญญ๑๐๓๑</p> <p>ขุญญ๓๒</p>	<p>ขุญญ๑๐๓๑</p> <p>ขุญญ๓๒</p>
-------------------------------	-------------------------------

๖.๔ แบบฝึกอ่าน (สำนวนภาษิตล้านนา)

ภาษาล้านนา	ຄູ່ຫຼໍ່ບໍ່ຂົ່ວ ບໍ່ເປຼດວ່າໄທ
	ຄູ່ເປຼດວ່າໄທ ບໍ່ໃຈຄູ່ຫຼໍ່
เทียบภาษาไทย	กันหม้อป้อน บ่เป็นแต่ไท มันเป็นแต่ไฟ บ่ใช้กับหม้อ
คำแปล	กันหม้อไม่ร้อนสาเหตุไม่ได้อยู่ที่ไห แต่สาเหตุอยู่ที่ไฟที่ทำให้หม้อไม่ร้อน
ความหมาย	อย่าด่วนตัดสินปัญหาใด ๆ ถ้ายังไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริง

ภาษาล้านนา	ຄູ່ບໍ່ສຸກ ຄວບໍ່ຄື
เทียบภาษาไทย	กลวยบ่สุข กาบ่กิน
คำแปล	กลวยไม่สุข กากจะไม่กิน
ความหมาย	สิ่งที่เคยมีประโยชน์กลับไม่มีประโยชน์

ภาษาล้านนา	ຄວງອໍ່ເປຼ ເຊັ່ວເຊັ່ວອໍ່ຂົ່ວ
เทียบภาษาไทย	การจำเป็น ข้าวเย็นจำอุ่น
คำแปล	มีงานต้องรีบทำ ข้าวเย็นก็ต้องทำให้ร้อน
ความหมาย	ต้องรีบทำ, หรือทำในสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ก่อน

ภาษาล้านนา	ຄື່ຂຸກຄື່ ໄວ່ຂຸກວຸ່
เทียบภาษาไทย	กินของเพิ่น ไว้ของตัว
คำแปล	กินของคนอื่น แต่เก็บของตนไว้
ความหมาย	เห็นแก่ตัว, เอาเปรียบผู้อื่น

ภาษาล้านนา	ຄື່ເຊັ່ວທິ່ໄວ່ວ່າວຸ່
เทียบภาษาไทย	กินข้าวที่อไว้ตาน้ำ
คำแปล	กินข้าวให้เหลือท้องไว้ดื่มน้ำ
ความหมาย	จะทำอะไรต้องรู้จักประมาณตน, เพื่อเหลือเพื่อขาด

ภาษาสำเนา ຄືເຊື້ອໄວບູ້ ຄືເຊື້ອຂຸ້ນລູງ
 เทียบภาษาไทย กินเมื่อใจยัง กินเมื่อตั้งสาบ
 คำแปล กินตอนยังมีชีวิต กินตอนจมูกยังได้กลิ่น
 ความหมาย รู้จักการใช้ชีวิตและทำสิ่งต่าง ๆ ก่อนจะสายเกินไป

ภาษาสำเนา ຄືຊີ້ຂີ້ໃຈ ຄືບໍ່ໄທຼ່ຮຸ່ງໂຕ
 เทียบภาษาไทย คัมจัมตัมโน น้ำปไหลเขียวพัน
 คำแปล เครื่องขลิ้ม เป็นเหมือน น้ำนึ่ง แต่ไหลเขียวอยู่เบื้องล่าง
 ความหมาย ลักษณะภายนอกที่เห็น อาจตรงข้ามกับลักษณะที่แท้จริงที่ซ่อนอยู่ภายใน (น้ำนึ่ง
 ไหลลึก)

ภาษาสำเนา ເວງຮຸ່ງລູຂຸ້ນລູງ ດັງສື່ລູຂຸ້ນລູງ
 เทียบภาษาไทย เก็บผักลวดหักหัว ตกข้าวลวดอาบน้ำ
 คำแปล เก็บผักเลยหักพินมาด้วย ตกสะพานเลยอาบน้ำ
 ความหมาย รู้จักใช้โอกาสที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์จะได้ไม่เสียเวลา

ภาษาสำเนา ສຸກບໍ່ຮູ້ເຮົາ ສຸກບໍ່ເລົ່າເຮົາ
 เทียบภาษาไทย ของบ่กินรู้เนา ของบ่เล่ารู้ลิม
 คำแปล อาหารถ้าไม่รู้จักกินก็จะเนา เรื่องที่ไม่เล่าก็จะลิม
 ความหมาย ไม่ควรละเลยการทำงานหรือของที่มีค่า ควรฝึกฝนพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ภาษาสำเนา ເງື່ອນສຸງ ຈຸ່ງເງື່ອນສຸງ ບໍ່ມູ່ລູ່ເຂົ້າ
 เทียบภาษาไทย เย็นนาขวย ช่างเสียแรงควาย บ่มูลมั่งเข้า (ข้าว)
 คำแปล ทำนาล่าช้า ช่างเสียแรงควาย ข้าวกล้าไม่งอกงาม
 ความหมาย จะทำสิ่งใดควรรู้จักการวางแผน ทำตามกาลเทศ ทำให้ถูกต้องตามจารีต
 ประเพณี

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ วิมลเกษม. (๒๕๕๕). **ภาษาไทยถิ่นเหนือ**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. นนทบุรี : หจก. เซนปรินต์ติ้ง.
- บุญคิด วัชรศาสตร์. (๒๕๒๙). **แบบเรียนภาษาเมืองเหนือ ๖๕ ชั่วโมง**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. เชียงใหม่ : อาราทองการพิมพ์.
- ภวัต ฌ สิงห์ทร. (๒๕๖๓). **แบบเรียนตัวเมืองล้านนา หนังสือรูปภาพเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อักษรธรรมล้านนาขั้นพื้นฐาน สำหรับผู้เริ่มต้นเรียนตัวเมือง**. เชียงใหม่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อภิขญาพริ้นต์ติ้ง.
- ภวัต ฌ สิงห์ทร. (๒๕๖๓). **การศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเชียงใหม่ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาภาษาล้านนา**. ทุนอุดหนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พ.ศ.๒๕๖๖.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. (๒๕๕๒). **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ**. กรุงเทพฯ : บริษัท สยามเพรสแมเนจเม้นท์ จำกัด.
- ลมุล จันทน์หอม. (๒๕๕๒). **อักษรล้านนา**. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่และศูนย์ศิลปวัฒนธรรมวิทยาลัยครูเชียงใหม่. (ม.ป.ป.). **รวมบทความทางวิชาการของอาจารย์ถีน รัตติกนก บุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมประจำปี ๒๕๒๙**. ม.ป.ท.
- สถาบันภาษา ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (๒๕๕๐). **พจนานุกรมภาษาล้านนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่ : หจก. เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สมเจตน์ วิมลเกษม. (ม.ป.ป.) **แบบเรียนภาษาล้านนา**. เชียงใหม่ : หจก. เจริญวัฒนาการพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต ๑. (ม.ป.ป.). **เอกสารประกอบหลักสูตรภาษาล้านนา เรื่อง ภาษิตคำเมือง**. ม.ป.ท.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (๒๕๓๔). **พจนานุกรมล้านนา - ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง**. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มิ่งเมือง.
- ถีน รัตติกนก. (๒๕๒๙). **หนังสือรวมบทความทางวิชาการของอาจารย์ถีน รัตติกนก**. ม.ป.ท..
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (๒๕๔๔). **คนเมืองเชียงใหม่**. เชียงใหม่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สมทบ พاجرทิศ และคณะ. (๒๕๕๗). **ล้านนาคติศึกษา**. โครงการทบทวนองค์ความรู้ สถานะและทิศทางของโครงการล้านนาคติศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กำบ่าเก่าว่าไว้

ຂອງບໍ່ຖືກຊື່ນ ຂອງບໍ່ເລ່າຊື່ນ

“ของบ่กินชู้เน่า ของบ่เล่່าชู้ส้ม”

แปลความว่า มีอาหารแล้วถ้าไม่นำมาบริโภคก็จะเน่าเสียขาดประโยชน์ไป
เช่นเดียวกับองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาต่าง ๆ ถ้าไม่นำมาถ่ายทอดให้ได้ศึกษาเรียนรู้
ก็จะถูกลืมเลือนไปอย่างน่าเสียดาย

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

www.culture.cmru.ac.th

